

Др Борјанка Трајковић
Педагошки факултет Сомбор
Универзитет у Новом Саду
trajkovic.bor@sbb.rs

Библиотекарство под лупом

Максимовић, Милена. *Библиотекарство пред новим изазовима*. Источно Сарајево: Матична библиотека, 2009.

Др Милена Максимовић, аутор књиге *Библиотекарство пред новим изазовима*, предавач је библиотечких предмета на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву и компетентан је саговорник о питањима развоја библиотекарства у Републици Српској, али и о стању и перспективама српског библиотекарства.

Реч је о реткој монографији која се у претежном делу текстова бави стручном и студиозном анализом библиотечарске професије у Републици Српској. Као одличан познавалац научне дисциплине и струке, др Милена Максимовић посматра развој библиотекарства у односу на модерне европске токове. Указује на путеве којима струка мора поћи, како би ухватила корак и постала релевантан чинилац у културном, друштвеном и политичком окружењу.

Ауторка је прилоге организовала у две целине, а посебан део припада персоналној библиографији Ђорђа Пејановића. Први и најобимнији део посвећен савременом библиотекарству, чини седам прилога: „Информациона писменост и библиотечко-информациони систем“, „Школовање библиотекарара и реформе високог образовања у Републици Српској (Болоњска декларација)“, „Јавне библиотеке и нове услуге“, „Библиотека у функцији научноистраживачког рада“, „Завичајна збирка у очувању културне баштине“, „Један поглед на израду електронске библиографије“, „Библиотечка статистика, електронске услуге и наша стварност“. У другом делу књиге, др Милена Максимовић даје осврт на значајну годишњицу оснивања Друштва библиотекара Републике Српске; подсећање на једног од најзначајнијих српских библиотекара и библиографа Ђорђа Пејановића, поводом сто тридесет година од његовог рођења, и „Умјесто помена“, омаж професорки Љубинки Петрић Башовић на седмогодишњицу смрти. Овде је смештен и текст посвећен плодном научном и педагошком раду професорке Десанке Стаматовић и приказ књиге Никола Т. Кашиковић: *живој и дело*, ауторке Борјанке Трајковић.

Оно што оставља дубок утисак после читања ове књиге је храброст ауторке да изнесе поразне чињенице о стању библиотекарства у Републици Српској и њена вера и

стручне сугестије за опоравак и ревитализацију струке. Према релевантним подацима наведеним у *Водичу кроз јавне библиотеке Босне и Херцеговине* из 2006. године, види се да библиотеке раде у тешким условима, често без адекватног статуса и стабилног финансирања, истиче ауторка. Предлоге за унапређење библиотечке професије, као и подстицај за развој, базира на два сегмента: школовању стручних кадрова и изградњи модерних јавних библиотека као чворишта јединственог информационо-документационог система земље.

Оно што је недостаје је правна, законска регулатива на којој би почивала културна стратегија БиХ, па тако и библиотекарства. Нови „Закон о библиотечкој дјелатности“, усклађен са европским смерницама у тој области – није донесен, а измене постојећег већ су дуго у процедури. Јавна расправа о тим и сличним битним питањима у библиотекарству у Републици Српској није вођена, нити су одржани округли столови око битних стручних питања у библиотекарству РС. Документ о петогодишњој стратегији развоја библиотекарства у РС није предочен јавности, па су тако, вели др Милена Максимовић,

изостале и расправе о њему. Неусклађена културна политика резултат је сложене друштвено-политичке ситуације у Републици Српској. У прилог томе, ауторка истиче да су у Босни и Херцеговини на снази два ентитетска закона о библиотечкој делатности и пет кантоналних закона у Федерацији БиХ који су различити. Делују и два струковна удружења – Друштво библиотекара Босне и Херцеговине и Друштво библиотекара Републике Српске (од 1997. године).

„О информатичкој опреми нема прецизних података, али кад се погледа да од 47 библиотека у РС, свој сајт има 8 библиотека, online доступан каталог само једна библиотека, онда о савременом повезивању библиотека и

укључивању у е-Европу тешко можемо и говорити“, јасна је Милена Максимовић у анализи стања у библиотекама Републике Српске. За модернизацију јавних библиотека у БиХ и њихово ефикасније укључивање у промене, потребна је јасна национална, а потом и локална стратегија и наравно, финансијска подршка.

Што се тиче школовања библиотекара, студиј библиотекараства постоји само на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву, као двопредметни студиј у комбинацији са компаративном књижевношћу (од 1997. године), а послједипломски једнопредметни студиј библиотекараства организован је тек 2006. године. По завршетку основног студија, стиче се звање дипломираног компаративисте и дипломираног библиотекара. Од 1997. до 2006. године, на овој високошколској институцији дипломирала су 52 студента на Одсеку за општу књижевност и библиотекараство, одбрањена су два магистарска рада и четири доктората из области библиотекараства. Школовање стручњака не прати и њихово запошљавање, иако подаци које наводи ауторка сведоче да је само 30% библиотекара са факултетом запослено у библиотекама оба ентитета у БиХ.

По мишљењу др Милене Максимовић, незаобилазна је улога библиотека у функцији научноистраживачког рада за сваку научну област. С правом је истакла да је за бржи развој привредних, образовних и културних институција неопходна подршка добро организоване библиотеке, снабдевене актуелним базама података и фондовима, повезане са системима за брзо претраживање информација.

Аутор подвлачи значај библиотечке статистике и евалуације рада у садашњој, класичној и електронској библиотеци, ослањајући се на нове предлоге Међународног стандарда за библиотечку статистику. Позивајући се на одговарајуће одлуке које су донеле институције у БиХ, у оба ентитета, у смислу прихватања босанско-херцеговачких стандарда из неких сегмената библиотекараства, Милена Максимовић сматра да остаје нада да ће и нови међународни стандард за библиотечку статистику бити прихваћен и примењен.

Упркос проблемима са којима се суочавају библиотекари у Републици Српској, ауторка сматра да би стратегија развоја требало да обухвати нов закон о библиотекараству усклађен са захтевима, потребама и смерницама међународних струковних асоцијација и за њихову имплементацију, што би свакако довело до ревитализације струке. Она износи и конкретне предлоге смерница за нову стратегију развоја библиотекараства. Ево тих предлога:

„доношење новог закона и подзаконских аката за библиотечку дјелатност, усклађених са смерницама Вијећа Европе и принципима међународних конвенција, прогласима IFLE и UNESCO-а;

- израда анализе постојећих кадрова и исказивање кадровске потребе за наредни петогодишњи период;
- могућности дошколовања постојећих кадрова кроз приједлог програма за допунско образовање на Универзитету у Источном Сарајеву;
- потврда стручних квалификација кроз осавремењен програм полагања стручних испита;
- израда модела превођења досадашњих стручних звања;
- стратегија професионалне обуке и континуираног образовања библиотечких радника;
- пројекат етапног повезивања библиотека у јединствен информациони систем Републике Српске и начина повезивања библиотека на нивоу БиХ и набавку потребне опреме;
- пројекат дигитализација културне баштине;
- јачање развојне службе при националним и матичним библиотекама;
- сарадња Друштва библиотекара Републике Српске са међународним струковним асоцијацијама;
- израда стандарда за све врсте библиотека (простор, опрема, фондови, кадрови и друго);
- увођење система координиране набавке;
- финансијска подршка развоју библиотека;
- осавремењивање простора и опреме за библиотеке;
- враћање интегритета струци и побољшање стандарда запослених;
- успостављање веће сарадње са библиотекама у свијету на размјени искустава и стручних кадрова;
- израда система контроле и реализације зацртане стратегије.“

Друго поглавље књиге др Милене Максимовић пружа историјско упориште о деценијској одличној библиотекарашкој традицији која је постојала на тим просторима. Пример је стваралаштво једног од најбољих српских библиотекара Ђорђа Пејановића (1878-1962). О Пејановићевом доприносу развоју библиотека и читања несумњиво сведоче библиографске чињенице у његовом сабирнику радова. Библиографијом Ђорђа Пејановића, која садржи 260 јединица и 21 монографију аутора, др Милена Максимовић указује да је прегалаца на културном пољу било и у тежим временима него што су ова наша.

Књига *Библиошкарство пред новим изазовима* Милене Максимовић припада оним корисним публикацијама којих је мало у нашој библиотечкој литератури. Она је драгоцено и недостајуће стручно штиво за све који се озбиљно баве библиотекараством.

Жељка Момиров,
мермер - лупа - челик - гравирани клирит - фи 15 см

